

Blaženi Lojze Grozde o Mariji

Lojze Grozde, prvi slovenski mučenec, razglašen za blaženega, je bil rojen v Marijinem mesecu, 27. maja 1923. Umrli je na slovesni praznik Božje Matere Marije, 1. januarja 1943. V tistem šolskem letu je bil izvoljen predstojnika Marijine kongregacije, kakor poroča njegov prvi in odločilni življenjepisec dr. Anton Strle: "Ko so marijaniški kongreganisti za šolsko leto 1942/43 izvolili Grozdeta za prednika, so izbrali izmed sebe *največjega Marijinega častilca*."¹

Prof. dr. Anton Strle kar veliko govori o Grozdetovi pobožnosti do Božje matere Marije. Čeprav ne omenja Brezij, je vendarle jasno, da je Grozde vdano molil tudi pred milostno podobo Marije Pomagaj z Brezij. To lepo razodeva njegova pesem *Pomočnica - Vodnica*:

*Srcu pošlji Pomočnico,
da predrami ga iz spanja,
daj mu pravega spoznanja.
Daj do sebe mu Vodnico,
da na potu kje ne zajde,
da po njej do Tebe najde.*

*Da bo k Tebi spet prispelo,
da Te blizu bo čutilo,
se pri Tebi pomirilo,
novo pesem Ti zapelo.*

Ob prihodu v Ljubljano "so popoldne Lojzeta povedli na Stadion. Silen vtis je napravila nanj pobožnost na evharističnem kongresu. Bistro je opazoval in kar srkal vase vso lepoto prireditve in navdušenje, ki je kipelelo iz množice vernega slovenskega ljudstva." (Strle, 113.) Najvišja "pokroviteljica" evha-

rističnega kongresa je bila Marija Pomagaj z Brezij. Prav gotovo se je Lojze z vso otroško vdanostjo izročil in priporočil nebeški materi Mariji. Kongres je dosegel svoj vrhunec 29. junija 1935. Kot "mladec Kristusa Kralja" se je Lojze verjetno udeležil tudi kongresa Kristusa Kralja, štiri leta pozneje, od 25. do 30. junija 1939 na istem Plečnikovem Stadionu v Ljubljani. Takoj naslednji mesec, julija 1939, se Grozde udeležil mladčevskega študijskega tečaja pri Svetem Duhu ob Bohinjskem jezeru. Po pravici smemo misliti, da je tedaj in morda še kdaj poromal tudi na Brezje. Gotovo je pogosto klečal pred milostno podobo Marije Pomagaj v ljubljanski stolnici in v Marijanišču.

V svojem prispevku o blaženem mučencu Lojzetu Grozdetu kot predanem Marijinem častilcu bom nanizal 12 vidikov.

1. Rožni venec

Mladi Lojze je ljubil svoj domači kraj. V pesmi *Lepi mesec maj* pravi:

*Spet v deželo je prišel
lepi mesec maj,
s sabo ptičkov je privel
in zelenja v gaj.*

*Zopet so se razcvetele
v gozdu za vasjo
šmarnice prelepe, bele,
ki dehte sladko.*

*Rad bi zopet v gozd zahajal,
kakor sem nekoč;
rad bi tiho sanje sanjal
cvetke trgajoč.*

*Šmarnic šopek bi nabral si
in Mariji v dar,
bi v kapelici na vasi
ga položil na oltar.*

O ljubkosti te dežele govori tudi prof. Strle in pri tem omenja "dolino gradov", ki jih zdaj, žal, ni več. "Grozdetov rojstni kraj je eden izmed najlepših v naši domovini. Na zelenih holmih vidiš polno belih gradov – neme priče davne preteklosti; toliko jih je, da se "prelepa Mirnska dolina" imenuje "dolina gradov". ... Lojzetov stari oče je bil v Ameriki tovarniški delavec. Ko si je prihranil nekaj denarja, se je vrnil z enako trdno vernostjo, s kakršno je odšel na tuje, pa s še večjo ljubeznijo do domačije. Svoje pripovedovanje o tujini je navadno zaključil takole: "Povsod je lepo, a doma je najlepše." Z njim je Lojzek pozimi rad kramljal za pečjo in se učil pri njem molitvic in krščanskega nauka. *Triletni fantič je že molil rožni venec naprej.* Zbujal je že takrat pozornost s svojo ljubeznijo do molitve. (Strle, III.)

Kot dijak v Marijanišču je redno molil rožni venec: Večkrat se je zgodilo, da se ni zadovoljil z enim delom rožnega venca na dan, tako je cenil to molitev. Glede rožnega venca piše sošolec o Grozdetu: "Nekoč mi je potožil, češ da ne bo imel prave družbe na sprehodu in kakor pol zase je spregovoril, da bo pač moral po poti moliti rožni venec. Gotovo je tako večkrat izpolnil svoja pota, ne da bi kdo slutil." (Strle, 178.) Marsikateremu izmed sošolcev ni niti na misel prišlo, ko je Lojze tolikokrat med prostim časom kar na lepem izginil, da je odšel v kapelo in molil rožni venec – za tovariša, ki ga je hotel pridobiti za dobro stvar, za sošolca, ki je bil v nevarnosti, da zaide, zase, da bi neomajno vztrajal na poti kreposti." (Strle, 175.)

Rožni venec je bil med njegovimi najljubšimi molitvami. Lojze Grozde je to molitev tako vzljubil, da je v njej "vedno našel tolaž-

bo, moč in okrepčilo", kakor je o sebi rekel papež Janez Pavel II.

Kraljica rožnega venca ga je navdihovala, da je tudi Lojze "vse besede ohranjal in premišljeval v svojem srcu" (Lk 2,19.51). Skupaj z Marijo je zrl Jezusovo obličje in se poglabljal v njegove skrivnosti. Marija je bila za Lojzeta "mati in učiteljica" (Mater et Magistra). Pri njej se je učil zvestobe v malem, doslednosti v načelih in temeljitosti v dejanjih.

2. Marijanišče

Na Marijanišče, kjer je stanoval, se je Lojze zelo navezal. Tu se je dobro počutil in našel nekak drugi dom – saj pravega doma pravzaprav ni poznal – čeprav je jasno, da pač noben zavod ne more docela nadomestiti tople in prisrčne domačnosti družinskega življenja. S hišo se je bil tako zrastel, da ga tudi večkratno prigovarjanje nekaterih zunanjih sošolcev, naj zapusti Marijanišče, češ da bo zunaj za delo pri apostolatu Katoliške akcije področje večje, ni moglo omajati. "Ostal bom v Marijanišču vso gimnazijo; saj tudi v zavodu lahko veliko napravim," je pripovedoval. (Strle, 156.)

"Marijanišče" – Marijin vzgojni zavod. V tej hiši je – podobno kakor Jezus v Nazaretu – rastel in se krepil, vedno bolj poln modrosti, in božja milost je bil z njim" (Lk 2,40).

Sošolec marijanišnik, ki je z Lojzetom že osmo leto živel skupaj, je to na kratko izrazil: "Gotovo že deset let Marijanišče ni imelo tako odličnega gojenca in ga tudi ne bo. To je bil pač povsem izreden fant ..." (Strle, 157).

3. Marijina kongregacija

Razen pri Katoliški akciji je Lojze veliko delal tudi pri Marijini kongregaciji. Vesel je v tretji šoli pripovedoval, kako se je z nastopom novega voditelja v Marijanišču razmahnilo kongregacijsko življenje. Bog ve, ali mu ni prav Marija, ki se ji je posvetil in

jo vsak dan častil, izprosila milost, da je prišel v Katoliško akcijo in v njej našel za svoje duševno življenje več področij in se vzgajil za vzornega Kristusovega borca. V četrti šoli je bil pri kongregacijskem svetu svetovalec za nižješolce, v sedmi šoli pa prvi pomočnik prednika in obenem vodnik nižješolske skupine.

Mnogo se je pri kongregaciji trudil zlasti kot osmošolec, ko je bil izvoljen za prednika. Ob vsej svoji vnemi za učenje je vedno našel čas za seje, ki jih je znal živahno, stvarno in spretno voditi. Program za seje je vedno prej natančno pripravil in se posvečeval z voditeljem. Vedno je imel kake predloge in pobude. Hodil je na sestanke tudi k nižješolcem in navduševal fante za kongregacijske vzore, pa ob priložnosti opozarjal tudi na Katoliško akcijo, s katero naj kongreganist sodeluje pri pokristjanjenju razkristjanjenega okolja. Razmerje med kongregacijo in Katoliško akcijo mu ni delalo nikakršnih preglavic. Kongregacija mu je bila pomozna sila Katoliške akcije. Kdor je pri Katoliški akciji najboljši član, je lahko tudi najboljši kongreganist in enako more biti najboljši kongreganist obenem najvzornejši član Katoliške akcije (Strle, 149-150).

4. Božja volja

Marijina brezmejna pripravljenost za izpolnjevanje božje volje je docela prežemala tudi Lojzetovo odprtost za Boga. Marijin "zgodi se mi po tvoji besedi" je bil tudi njegov "fiat -zgodi se!" Rad je govoril: "Če je taka božja volja". Izrek "Če je božja volja" mu je prišel že tako v navado, da ga je ob vsaki priložnosti uporabljal (Strle, 149).

"Če je božja volja," to je bil značilen Lojzetov izrek. "Tako pogosto ga je imel na jeziku, da me je dolgo časa s tem pošteno odbijal," je pripovedoval prijatelj. (Strle, 190.)

Lojze je hotel vedno delati za božjo, ne pa za svojo čast:

V meni gori! ...

*Naj razžari se kot kres vrh gore,
da bo vsa srca zajelo,
zate jih vnelo,
da vse bo slavilo Tvoje ime. (Str. 153.)*

Zveličar je odrešil svet z molitvijo, z zgledom, a predvsem z žrtvijo, s križem. Njegovi učenci zato ne bodo mogli iti po drugi poti ali delati po drugačni metodi, pa naj bodo kjer koli in kadar koli. Vedno bodo morali postaviti križ na vrh vseh drugih sredstev apostolata.

"Z žrtvami se osvajajo duše za Kristusa," si je zapisal Lojze. Pri svojih zadnjih duhovnih vajah v juliju po sedmi šoli je sklenil: "Vsak dan vsaj ena žrtvica za uspeh pri pridobivanju za Kristusa. Zvečer si izprašam vest." Pa ni ostalo samo zapisano v dnevniku (Strle, 152).

"Mladec mora biti pripravljen na žrtve, na mučeništvo in smrt!" To opozorilo je Lojze stalno nosil v svojem koledarčku (Strle, 154).

5. Prizadevanje za čistost

*Sem mislil, da sem sam
na sredi teh valov,
na sredi teh vetrov
in nisem vedel kam.*

*In vendar Ti si bil,
mogočni moj Gospod,
z menoj prav vsepovsod,
kjer jaz sem boje bil.*

*Podal si mi roko,
me dvignil iz nizkosti,
pokazal pot h kreposti,
pokazal pot v nebo.*

S to pesmijo nam Lojze sam iskreno izpove, kako si je prizadeval za čistost, kako je zanjo boje bil:

*Podal si mi roko,
me dvignil iz nizkosti,
pokazal pot h kreposti,
pokazal pot v nebo.*

Marsikdo je mislil, da ima Grozde pač tako naravo, da mu krepostno življenje ni delalo nikakršnih težav. – “Grozde je nekaj drugega, on lahko, jaz nisem take narave,” je kdo dejal, če si ga opozoril na Lojzetov zgled.

Pa ni res, da bi bil Lojze med tistimi redkimi izvoljenci, ki so jim po izredni božji milosti hudi boji mladih let prihranjeni in ki jim je krepost padla tako rekoč kot zrel sad v naročje. Kakor pač domala vsem ljudem, tako je bila tudi zanj ohranitev posvečujoče milosti božje in rast v njej dežela, ki jo je bilo treba osvojiti in braniti. In še s kakšnim naporom!

Dejal bi lahko, da je bil Grozde med tistimi, ki se morajo boriti celo mnogo bolj kakor večina drugih ljudi! A molil je ter zvesto in vztrajno sodeloval z milostjo božjo in tako zmagoval. “Ad astra! Deficiendo discamus. K zvezdam! Iz padcev se učimo,” si je zapisal v dnevnik. (Strle, 163.)

Kot šestošolec je Grozde pod vtisom resnobnih duhovnih vaj, ozirajoč se nazaj, zapisal v dnevnik: “Kakšno je bilo vse moje dosedanje življenje? Koliko lepih dni je bilo? Ali ni bilo mnogo dni le na videz krepostnih? Ali ni bila večkrat lahka vest le napuh? – Moj Bog! Naj spoznam sebe, naj spoznam Tebe, naj uničim sebe, naj s Tvojo roko ustvarim iz sebe Tebe ... Moja čistost? Koliko sklepov, koliko bojov, koliko porazov, kako malo zmag! Koliko želja, koliko naporov! Kako močan je satan! Koliko nedolžnih src in oči mu večkrat nevede in proti volji služi! Skoraj bi obupal. Toda ne! Znova grem v boj, da si dobim nazaj lilijo čistosti!” (26. januar 1941).

V hudih viharjih mladih let se je še bolj oklepal Boga in pri njem iskal moči za zmago. V peti šoli pravi:

*Jaz sem kot mlado drevo:
sokovi življenja kipijo
in hrepenenja bolijo.*

*Jaz sem neskončno drevo,
sam bi pred sabo se skril,
strašne cvetove razvil
v svojih pomladnih sem dneh.*

*Strah me sadov je iz teh,
o, že sedaj me težijo;
kaj če njih teža me zmore,
iščem in iščem opore.*

*Jaz sem nemirno drevo,
k soncu navzgor hrepeneče
k Njemu, ki vir je vse sreče.*

“Kdor ga je poznal, ve, kakšna čista duša je bil,” piše o njem tovariš. A še posebno v tem pogledu velja za Lojzeta beseda sv. Pavla: “Boj sem bojeval.” To zanj nikakor ni bilo nekaj lahkega. V *Majskih sonetih* poje:

*Daj, Mati, lilijo mi zdaj v levico!
Kako je lep ta Tvoje grede cvet;
ponesem čistega ga zdaj med svet!*

*Zato mi, Mati, daj še meč v desnico,
da branil bom cvetlico belo z njim,
da je v sveta vrvenju ne izgubim.*
(5. razred.)

Molil je in se stanovitno boril. “Vsak dan, “O Gospa moja” za čistost. Bog mi pomagaj!” si je zapisal med sklepe na duhovnih vajah (9. december 1941). Koliko gorečih prošenj za stanovitnost se je dvigalo k Mariji tam v marijaniški kapeli. Nedvomno pa se je Lojze zatekal tudi k svojemu nebeškemu zavetniku sv. Alojziju.

Izogibal se je nevarnostim, ki tako rade spravijo mladega človeka v mreže, iz katerih se morda nikoli več ne izkoplje. Vsaj od pete

šole dalje ni niti enkrat napravil kakšne ne-
previdnosti ali izrekel kakšne dvoumnosti v
tem pogledu. Kako natančen je bil v tem.
(Strle, 163-165.)

Neprecenljivo pomoč za to, da mlad fant
v mladostnem kipenju vzdrži, daje tudi delo.
Kolikih porazov se je Lojze obvaroval prav
zaradi marljivega študija. Ni sanjaril, mar-
več je bil vedno s čim zaposlen ... Delo in zau-
panje v božjo pomoč mu je dajalo neko po-
seбно zavest moči, ki je bila zanj značilna;
kljub temu, da je bil skromen in bolj tih, si
v njem vedno čutil ponos in tiho samozavest,
ki sta na mlademu človeku tako ljubi, če sta
združeni s pravo ponižnostjo. Ta ponos je
Grozde izrazil tudi v pesmi:

*Naš dom so pečine,
naš dom so višine,
naš dom so sinjine neba;
naj strele se vžigajo,
bliski naj švigajo,
orel strahu ne pozna.*

*Oblaki se gnetejo,
snujejo, pletejo,
da nas potisnejo s skal;
a mi stojimo,
višine držimo,
pod tabo, o sonce, naš kralj.*

*Naš dom so pečine,
naš dom so višine,
naš dom so sinjine neba;
mi hočemo sonca,
obnebuj brez konca,
le to – ali smrt zdaj velja.* (Strle, 168.)

6. Neomajno zaupanje v Boga

V teh bojih za čistost in ob mnogih drugih
težavah se ga je sem in tja lotevala neka mo-
reča zavest osamljenosti. Včasih mu je že upa-
dal pogum:

*Otoček sredi reke tam samuje,
nebogljen, majhen se z vodo bori,
ki krog njega se peni in rohni
in buta vanj in ga izpodkopuje.*

*Zdaj ga odnese, človek pričakuje ...
A glej, otoček vztrajno se drži,
na trdnih skalnih temeljih stoji,
zato ne gane se, vodám kljubuje,*

je pel v peti šoli v sonetu Življenja boj.
Moč za vztrajnost je našel v veri, da Bog z
ljubečo skrbjo misli na vsakega človeka in mu
ne pošilja preizkušenj preko njegovih moči.
To je tista trdna skala:

*Okoli mene strašni boj divja
in jaz sem v tem vrtincu majhen, sam ...
Me bo odnesla s sabo sila ta?*

*Divjaj, življenje, jaz se ne podam,
ne klone mi pred tabo moč duha,
za temelj samega Boga imam.*

V sonetu Maj, ki ga je napisal v peti šo-
li, lepo pravi:

*O zdaj si spet pri nas, ti lepi maj,
ti sončna pesem, en sam cvet brezmejen,
sladkosti vseh prepoln, na zemlji raj,
a jaz sem v tebi sam in žejen, žejen ...*

*Če pa za mene tu ljubezni ni,
daj luči mi, da Te, o Bog, spoznam;
težko, tako težko je biti sam!*

Kadar se je čutil tako osamljenega in se
mu je začel megliti pogled ter upadati po-
gum, je vselej iskal opore v Kristusu:

*Ne mudi se, Ljubezen – Jezus moj,
težko Te čakam, sam sem v tej temi,
naj čutim, da si vsaj Ti, Bog, z menoj!*
(Strle, 169-170.)

7. Evharistija in Marija

Moč, da je Grozde zmožni vztrajati na pravi poti in priti skozi viharo dobo mladosti kot zmagovalec, mu je nedvomno dajala v prvi vrsti sveta evharistija.

Sošolec marijaniščnik je pripovedoval: "Odkar je bil pri Katoliški akciji, je prejemal sv. obhajilo vsak dan. Vsaj za zadnji dve leti se ne spominjam, da bi sploh kdaj izostal od obhajila." (Strle, 173.)

Pri vseh marijaniških gojencih in tudi pri drugih stanovalcih v hiši so bili posebej znani Lojzetovi pogostni obiski sv. Rešnjega telesa. Če je šel mimo kapele, je skoraj gotovo vstopil vsaj za trenutek, ako je le količkaj utegnil. Ko se po božičnih počitnicah 1942/43 ni vrnil v Marijanišče, je sestra zakristanka začela povpraševati, kje je vendar tisti osmošolec, ki ga je prej tolikokrat čez dan videla v kapeli.

Z ljubeznijo do presvetega Rešnjega telesa je bila pri Lojzetu kot nekaj samoumevnega zvezana tudi iskrena pobožnost do Marije. "Marija, moja mati, jaz tvoj otrok!" je zapisal (19. XII. 1941). Saj je Kristus sad Marijinega brezmadežnega telesa; saj je Lojze vsa gimnazijska leta ob Njenem oltarju prejemal sv. obhajilo. V peti šoli lepo pravi v *Drobnih pesmih*:

*O Marija, maj prihaja,
z njim na zemljo Ti prihajaš,
svojo mi roko podajaš,
da popelješ me do kraja,
kjer tvoj Sin, moj Bog, kraljuje,
s srečo srca napolnjuje.
Svet je ta kraj, draga Mati!
Tvoje šmarnice dehtijo,
bele svečice gorijo,
tu mi hočeš Njega dati!*

Če je šel ob nedeljah popoldne na obisk k teti, je z njo za sprehod velikokrat zavil k Mariji Pomočnici na Rakovnik. Vsak dan je k Brezmadežni molil za čistost. (Strle, 177.)

Za zadnji praznik Marijinega brezmadežnega spočetja se je pripravljajl z branjem in razmišljanjem prelepe Grignonove knjižice o pravi pobožnosti do Matere božje. Ves je bil navdušen, ko je škof jeseni 1942 pozval slovensko ljudstvo k zadoščevanju Marijinega brezmadežnemu Srcu: "Biti moramo apostoli češčenja Marijinega Srca, truditi se moramo, da se ji posveti vse slovensko dijaštvo in vse slovensko ljudstvo ... Hočemo zadoščevati za grehe drugih in za svoje božjemu Srcu Jezusovemu in prečistemu Srcu Marijinemu, ki so ju tudi Slovenci tako hudo žalili in ju še žalijo. – Hočemo reševati druge, ki so v nevarnosti, da se za vekomaj pogubijo ..." Tako je govoril na marijanski akademiji (Strle, 178).

Ob presvetem Rešnjem telesu in ob pobožnosti do Marije je hitro napredoval v popolnosti in se vedno bolj usposabljal za apostolat. K temu je na akademiji 8. decembra 1942 pozival tudi sobrate kongreganiste: "Bratje kongreganisti! Bodimo vredni nasledniki velikanov, ki so ob Marijini roki izšli iz naše kongregacije ... Mi, ki predstavljamo prihodnost Cerkve in naroda, se moramo svoje naloge že zdaj zavedati in moramo že zdaj v mladosti po navodilih sv. Cerkve delati za to, da pride na svet nov, boljši red. Nov boljši red pa zahteva najprej novega, boljšega človeka. Brez novega človeka je nov red prazna beseda. In tega novega človeka moramo ustvariti predvsem mi. Izoblikovali ga bomo najprej sami iz sebe, in to po vzvišenem vzoru prečistega Srca naše Matere, po Srcu, ki je najpopolnejša podoba božjega Srca Jezusovega. Z Marijino pomočjo hočemo najprej posvetiti sami sebe. Današnji svet za svojo rešitev ne potrebuje veliko politikov, znans-tvenikov in umetnikov, ampak potrebuje predvsem delavnih svetnikov. Vsak kongreganist je torej najprej sam poklican k osebni svetosti. A biti svet sam zase ne zadostuje za tvorce novega rodu, ampak moramo hote-

ti pokristjaniti in posvetiti ves svet ... Današnji čas, naša Mati Marija, sv. oče in naša nesrečna domovina pričakujejo od nas nenavadno veliko. Ali bomo odrekli svojo pripravljenost, bratje? Ali se bomo ustrašili teh velikih nalog? Slabi smo, a mogočno Mater imamo. Zato hočemo. Hočemo iz sebe izklesati svete katoličane, nepopustljive v načelih in delavne! ..." (Strle, 177-179.)

8. Grozde - laiški apostol že pred koncilom

Iz pravkar navedenih besed veje Grozdetova apostolska gorečnost. Razveseljivo je, da je že dobri dve desetletji pred koncilom v marsičem uresničeval koncilске smernice o laiškem apostolatu. Njegova duhovnost nikakor ni bila predkoncilska. Nasprotno, Lojze je že vnaprej živel in presenetljivo natančno izpolnjeval koncilsko sporočilo, ki je danes še kako sodobno in aktualno!

Poglejmo samo tole koncilsko besedilo, ki govori o krstnem duhovništvu vseh kristjanov: "Verniki v moči svojega kraljevega duhovništva sodelujejo pri darovanju evharistije in to duhovništvo uveljavljajo v prejemanju zakramentov, v molitvi in zahvaljevanju, s pričevanjem svetega življenja, z zatajevanjem samega sebe in z dejavno ljubeznijo" (C 10,2).

V čem torej obstaja "kraljevo duhovništvo" vseh krščenih? Koncil našteva *sedem* "področij" deležnosti pri Kristusovem duhovništvu, v katerih se more in mora razvijati. Na prvem mestu, kakor za službeno duhovništvo, je deležnost pri obhajanju evharistije, ki je neločljivo Kristusova daritev in daritev njegove Cerkve. Prejemanje zakramentov je drugo "področje izvrševanja" kraljevega duhovništva. Koncil (C 11) razvija čudovito sintezo, kako verniki prejemajo vsak zakrament kot novo udejanjanje skupnega duhovništva krščenih. Kot tretje in četrto področje sledita življenje molitve in zahvaljevanja, po katerih more Kristus svoje življenje podarjati na-

šemu. Peto področje: "*testimonio vitae sanctae*", s "pričevanjem svetega življenja" vsi kršчени uresničujejo svojo deležnost pri Kristusovem duhovništvu. Šestič, odpovedi, ki jih živimo v hoji za Kristusom, so kakor ozka vrata, skozi katera nam Kristus omogoča, da prehajamo od starega človeka k novemu življenju Božjih otrok. In, sedmič, prostrano področje "dejavne ljubezni", kjer preoblikujoča moč Kristusove ljubezni lahko prežame vse razsežnosti človeškega življenja in naredi iz nas "ognjišča ljubezni".²

Grozde nam daje vsega občudovanja in posnemanja vreden zgled laiškega apostolata!

9. Povsod Boga! "Kristus Kralj nas kliče!"

Lojze Grozde v *Sonetu* stvarno opisuje zgodovinski trenutek in hkrati izraža slutnjo svoje usode:

*Strašna je podoba naših dni;
ljudje kot slepci težko hodijo,
brez ciljev, cest v nejasnost blodijo,
zavrgli prave, ravne so poti,*

*zavrgli Sonce, to luč vseh luči,
so obsodili, se še sodijo
in lastna sodba jih v propast drvi.*

*Jaz bom pa stopil v sredo naših dni,
potegnil jim obvezo raz oči,
pokazal prave, ravne jim poti,*

*ki peljejo do vira vseh luči.
Zato planili bodo, vem, na mene,
a vendar me zato ljubezen žene.*

Kot urednik *Izvira* piše Lojze v četrti šoli (1939) ob prazniku Kristusa Kralja: "Mi, slovenska mladina, smo do sedaj večinoma s prekrižanimi rokami gledali, kako že tudi po Sloveniji divja brezboštvo, in se za to nismo menili. Čas je že, da iz spanja in brezdelja vsta-

nemo ... Ko zemeljski kralj kliče svoje podložnike, zapuste ti svoje domove in družine in gredo zanj v boj, čeprav naravnost v smrt. In mi, slovenska mladina, se ne bi odzvali, ko nas kliče naš Kralj, naš najvišji Gospodar, naš Bog? ... Pojdimo na delo, na boj! Zmaga je naša, ker je z nami Bog. Ne skrivajmo se: smo slovenska katoliška mladina. *Hočemo povsod Boga, povsod*, tudi v umetnosti, tudi v književnosti! Fantje, *mi hočemo povsod Boga v naši lepi Sloveniji.*" (Strle, 124.)

Pesem *Kristus Kralj*: Najbrž navdušeni pevec Lojze nobene pesmi – poleg *Povsod Boga* – ni pel s takim zanosom kakor to. "Vladaj, Kristus Kralj!" (Strle, 185). Znano je, da si je duhovnik Anton Strle za svoje novomašno in življenjsko vodilo izbral iste besede: "*Povsod Boga!*" Po posvečenju je gospod Strle najprej deloval kot dijaški prefekt v Marijanišču (od 1941 do 1942), zatem kot semeniški duhovnik (1942-43) in nato spet kot prefekt v Marijanišču. Tu je pač najbolje spoznal svojega odličnega gojenca Lojzeta in zvesto opisal njegovo življenje.

10. Fatimska Marija

Fatimsko sporočilo: Pokora, pokora, pokora ... To je Lojze vzel zelo zares.

Na sveti večer 1942 so lahko vsi gojenci odšli na počitnice. Tudi Lojze je šel. Bil je zelo resen, nekam zamišljen in malo je govoril.

Ko se je poslavljajal od gospoda ravnatelja, ga je ta opozoril: "Glej, da ne boš šel domov, če bi bilo nevarno. Boš pazil na to?" – "Bom," je kratko dejal. S seboj je vzel latinski misal, Hojo za Kristusom za vsakdanje duhovno berivo in nekaj knjig ter podobice o Materi božji iz Fatime, da bi z njimi v svojem domačem kraju širil pobožnost prvih sobot (Strle, 190-191).

Dejansko so mučitelji dobili pri njem samo latinski misal, več knjižic o fatimski Materi božji in Hojo za Kristusom: to je bilo vse (Strle, 193).

Ob dejstvu, da je Grozde kot goreč Marijin častilec vse do zadnjega širil fatimsko sporočilo pokore in molitve za rešitev sveta, se mi zdi pomembno navesti ključne misli, ki jih je zapisal *kardinal Joseph Ratzinger v svojem teološkem komentarju fatimske skrivnosti*. Sedanji papež najprej pojasni, kaj pomeni češčenje Marijinega brezmadežnega srca. Za pravilno razumevanje mora tu zadostiti le kratko navodilo: v bibličnem jeziku pomeni "srce" središče človeške eksistence, sotočje razuma, volje, duše in čutov, v katerem najde človek svojo enost in svojo notranjo smer. "Brezmadežno srce" je po Mt 5,8 srce, ki je povsem doseglo notranjo edinost z Bogom in zato "gleda Boga". "Devozione" (češčenje) Brezmadežnega Marijinega srca je zatorej približanje tej naravnosti srca, ki v "Fiat" – zgodi se tvoja volja – postane oblikujoča sredina celotne eksistence. Če bi kdo hotel ugovarjati, da ne smemo nobenega človeka postavljati med nas in Kristusa, moramo spomniti na to, da se Pavel ne sramuje reči svoji skupnosti: Posnemajte mene (1 Kor 4,16; Fil 3,17; 1 Tes 1,6; 2 Tes 3,7,9). Na apostolu morejo konkretno razbrati, kaj pomeni hoja za Kristusom. Od koga pa bi se preko vseh časov mogli tega bolje naučiti kakor od Gospodove Matere?³

11. Pomen mučeništva

Božji služabnik papež Janez Pavel II. je bil ves Marijin (totus tuus). Prav na god fatimske Matere Božje, 13. maja 1981, je doživel atentant. Kmalu zatem si je dal prebrati besedilo tretje fatimske skrivnosti, v kateri je spoznal svojo lastno usodo. Bil je zelo blizu smrti. Sam je svojo rešitev razložil z naslednjimi besedami: "Materinska roka je vodila pot krogle in je papežu, ki se je dvobojeval s smrtjo, dovolila, da obstane na pragu smrti" (13. maja 1994). Da je "mano materna" (materinska roka) le drugače vodila smrtno kroglo, še enkrat pokaže, da ni no-

bene nespremenljive usode, da sta vera in molitev moči, ki moreta poseči v zgodovino in da je na koncu molitev močnejša kakor naboji, in vera mogočnejša kakor razdeljenosti.” Kot romar se je v Fatimi zahvalil Mariji in v njeno krono položil izstrelek.

Isti papež je ob koncu dvajsetega stoletja izjavil, da so se v tem stoletju “vrnili mučenci”. Navajal je tudi koncilске misli, da “ima Cerkev mučeništvo, s katerim učenec postane podoben Učeniku, ki je prostovoljno sprejel smrt za zveličanje sveta, za odličen dar in za najvišji dokaz ljubezni. Čeprav je to dano le maloštevilnim, pa je vendar treba, da so vsi pripravljeni priznavati Kristusa pred ljudmi ter hoditi za njim po poti križa v preganjanjih, ki Cerkvi nikdar ne manjkajo.” (CSS 42.)

Kardinal Joseph Ratzinger v omenjenem komentarju fatimske skrivnosti lepo pojasni tudi pomen mučeništva. Najprej pove, da “konec fatimske skrivnosti spominja na slike, ki jih je Lucija videla v pobožnih knjigah; njihova vsebina črpa iz antičnega razumevanja vere. To je tolažljiva slika, ki hoče zgodovino krvi in solza napraviti prozorno za ozdravljajočo božjo moč. Pod prečnicama križa angela zajemata kri mučencev in z njo zalivata duše, ki se odpravijo na pot k Bogu. Kristusova kri in kri mučencev sta tu videni skupaj: kri mučencev teče iz prečnic križa. Njihovo mučeništvo spada h Kristusovemu trpljenju, in je z njim postalo eno. Za Kristusovo telo dopolnjujejo, kar manjka njegovim bridkostim (Kol 1,24). Njihovo življenje samo je postalo evharistija, vstopilo je v skrivnost umrlega pšeničnega zrna in je deležno njegove rodovitnosti. Kri mučencev je seme krščanske eksistence, je rekel Tertulijan. Kakor je Cerkev izšla iz Kristusove smrti, iz njegove prebodene strani, tako je umiranje pričevalcev rodovitno za nadaljnje življenje Cerkve. Na začetku tako utesnjujoče videnje tretje skrivnosti se torej konča s podobo upanja:

nobeno trpljenje ni zaman, in ravno trpeča Cerkev, Cerkev mučencev, postane kašipot človekovemu iskanju Boga. V dobrih božjih rokah ne počivajo le trpeči kakor Lazar, ki je našel največjo tolažbo in ki skrivnostno predstavlja Kristusa, ki je hotel biti ubogi Lazar za nas; več kot to: iz trpljenja pričevalcev prihaja moč očiščenja in prenove, ker je ponavzočenje Kristusovega lastnega trpljenja in podaja naprej njegovo zdravilno delovanje v sedanost.”

Kardinal Ratzinger sklene: “Ob koncu bi se rad lotil še po pravici slavne besede te skrivnosti: ‘Moje brezmadežno srce bo zmagalo’. Kaj to pomeni? Za Boga odprto, po gledanju nanj očiščeno srce je močnejše kot puške in orožje vseh vrst. Marijin ‘fiat’, beseda njenega srca, je obrnil svetovno zgodovino, ker je dopustila Odrešeniku priti na ta svet - ker je v prostoru te privolitve Bog mogel postati človek in zdaj večno ostane. Zlo ima moč v svetu, to vedno znova vidimo in izkušamo; ima moč, ker se naša svoboda vedno znova pusti odtrgati od Boga. Toda odkar ima Bog sam človeško srce, nima svoboda za zlo nič več zadnje besede. Od tedaj velja: ‘Na svetu boste imeli stisko, toda zaupajte, jaz sem svet premagal’ (Jn 16,33). Fatimsko sporočilo nas vabi, naj se zaupamo tej obljubi.⁴ Tako kardinal Ratzinger, sedanji papež Benedikt XVI.

12. Sklep: Grozdetovo sporočilo današnji mladini

Kakšno sporočilo ima Grozdetova pobožnost do Marije za nas in zlasti za našo mladino? Blaženi Lojze Grozde je čudovit zgled plemenitega človeka, vnetega za visoke ideale. Očitne so njegove vrline: delavnost in požrtvovalnost, zvestoba v izpolnjevanju dolžnosti, globoko molitveno in duhovno življenje, prizadevanje za čistost, predanost za apostolat, vsestranska ustvarjalnost in zrela samostojnost. Poleg ljubezni do evharistije, ki jo je imenoval “sonce mojega življenja”, je Lojze

prisrčno častil Marijo Pomagaj. Vedno se ji je priporočal. V času strašnega mučenja je gotovo doživljal Marijino pomoč in tolažbo. Kakor mladi mučenec sv. Štefan, katerega god obhajamo po božiču, je tudi Lojze na praznik Marije Božje Matere, 1. januarja 1943, odpuščal svojim mučiteljem: "Gospod, ne prištevaj jim tega greha" (Apd 7,60). Videl je nebesa odprta in Sina človekovega, stoječega na božji desnici (prim. Apd 7,56). Grozdeto pobožnost do Marije bi mogli na kratko označiti takole: bila je prisrčna, osebna, iskrena, predana in zlasti apostolsko goreča. Marijanska pobožnost ga je vodila k posnemanju Marijinih kreposti, zlasti teologalnih ali božjih kreposti vere, upanja in ljubezni.

Aktualnost blaženega mučenca Lojzeta Grozdeta za naš čas in našo mladino je jedrnat prikazal papež Benedikt XVI. V nedeljo, 13. junija 2010, ko je bil mučenec Lojze Grozde že razglašen za blaženega, je papež po molitvi angelovega češčenja rekel: "Poln

veselja bi rad prav posebej spomnil na beatifikacijo dveh blaženih, ki sta živela v prejšnjem stoletju. /.../. Danes dopoldne je kardinal Bertone kot moj legat predsedoval v Sloveniji slavju, ki je sklenilo narodni evharistični kongres, in v tem okviru razglasil za blaženega mladega mučenca Lojzeta Grozdeta. Imel je posebno češčenje do evharistije, ki je hranila njegovo neomajno vero, njegovo pripravljenost na žrtve za zveličanje duš in njegov apostolat v Katoliški akciji, da bi druge mlade ljudi vodil h Kristusu."

-
1. Dr. Anton Strle, Lojze Grozde, v: Mednarodna katoliška revija *Communio* 20 (2010), 178. V nadaljevanju bodo strani navedene kar v besedilu.
 2. Kardinal Christoph Schönborn, Duhovnikova sreča. Po stopinjah arškega župnika, Ljubljana 2009, 18 s.
 3. Joseph Ratzinger, Teološki komentar k fatimski skrivnosti, v: Kongregacija za verski nauk, Fatimsko sporočilo, Ljubljana 2000, 27-38.
 4. Isti, prav tam.